

OSSOLINEUM

Zakład
Narodowy
im. Ossolińskich

**FOLDER WYSTAWY
TOWARZYSZĄCEJ KONFERENCJI
„KOLEKCJE PRYWATNE W ZBIORACH KSIĄŻKI DAWNEJ”**

**OSSOLIŃSKIE CYMELIA
PROWENIENCYJNE XV-XVIII W.**

18-19 czerwca 2019

Zakład Narodowy im. Ossolińskich

WOKÓŁ OSSOLINEUM – JÓZEF MAKSYMILIAN OSSOLIŃSKI, HENRYK LUBOMIRSKI I DYREKTORZY OSSOLINEUM

WOLUMIN Z PODPISEM JÓZEFA MAKSYMILIANA OSSOLIŃSKIEGO

Krasieki Ignacy, Mikoł.[aja] Doświadczyńskiego przypadku przez niego samego opisane...

Warszawa: nakładem Michała Groella, 1776. Sygn. XVIII-4973

Pierwsza polska powieść scalająca w sobie elementy powieści przygodowej, społeczno-obyczajowej oraz robinsonady i utopii. Jeden z nielicznych woluminów, na którym swój podpis pozostawił Józef Maksymilian Ossoliński. Dzieło biskupa warmińskiego służyło Ossolińskiemu za wzór do niedokończonej powieści, nad którą pracował po ukończeniu studiów.

DAR FRANCISZKA SIARCZYŃSKIEGO DLA BIBLIOTEKI OSSOLINEUM

Genlis Stéphanie Félicité du Crest, *O Religii Uważanej jako Jedyney Szczęśliwości I Prawdziwey Filozofii Zasadzie ... z Francuzkiego na Polski Język Przez X. Fr. Xaw. Dmochowskiego ... Przełożone.*

W Warszawie: w Drukarni J. K. Mci i Rzeczypospolitey u XX. Scholarum Piarum, 1789. Sygn. XVIII-11250

Dzieło popularnej w XVIII w. pisarki Madame de Genlis poruszające zagadnienia wychowania religijnego dzieci w przekładzie Franciszka Dmochowskiego. Tomik podarował do Ossolińskich zbiorów pijar Franciszek Siarczyński, pierwszy dyrektor placówki, o czym świadczy jego wpis na karcie tytułowej: „Bibliothecæ Ossolinianæ obtulit Franc. Siarczyński 1818”.

BIBLIA LEOPOLITY PODAROWANA JÓZEFOWI MAKSYMILIANOWI OSSOLIŃSKIEMU PRZEZ TADEUSZA CZACKIEGO

Biblia *To iest Księgi Stharego y Nowego Zakonu na Polski ięzyk z pilnością według Lacińskiej Bibliey od Kościoła Krześciańskiego powszechnego przyięthey nowo wyłożona.*

W Krakowie: W Drukarni Szarffenbergerów, 1561. Sygn. XVI.F.4065

Pierwszy katolicki przekład Biblii na język polski dokonany przez profesora Akademii Krakowskiej Jana Kasprowicza Nicza zwanym Leopolitą, gdyż pochodził ze Lwowa. Biblia nazywana jest od jego pseudonimu Biblią Leopolity lub Biblią Szafenbergerowską, od nazwiska zleceniodawcy przekładu Marka Szarfenberga. Jan Niecz przetłumaczył Biblię z Wulgaty, czyli łacińskiej wersji św. Hieronima.

Egzemplarz ten podarował Tadeusz Czacki „Szanownemu Obywatelowi Zasłużonemu w Rzeczypospolicie Nauk Mężowi – Józefowi Hrabi Ossolińskiemu – w miłym hołdzie [... dnia] 4go Czerwca 1798 Roku w Krakowie”. Być może jego ręka dopisała w tytule dwa słowa, które wyjaśniają typ przekładu „Biblia katolicka To iest nie Heretycka”.

WOLUMIN Z EKSLIBRISEM LUDWIKA BERNACKIEGO

Czartoryski Adam Kazimierz, *Kawa: Komedia W Jednym Akcie.*

W Warszawie: w Drukarni J. K. Mci y Rzeczypospolitey uprzywileiowaney Gröllowskiej, 1779. Sygn. XVIII-5636

Jednoaktowa komedia przypisywana Adamowi Kazimierzowi Czartoryskiemu z dołączonymi Listami krytycznymi o różnych literatury rodzajach i dziełach. Listy miały charakter krytycznoliteracki: Michała Jerzego Mniszka O geniuszu, Józefa Szymanowskiego O guście czyli smaku, Adama K. Czartoryskiego O dramacie i stanowiły zapowiedź nowego periodyku, który jednak nie zaczął się ukazywać.

Wolumin pochodzi z kolekcji Ludwika Bernackiego (1882-1939), dyrektora Ossolineum we Lwowie od 1918 r., zawodowo związanego z Biblioteką od 1906 r. Z jego inicjatywy w 1926 r. powołano do życia Oddział Druków XV i XVI w., który w latach późniejszych przerodził się w obecnie funkcjonujący Dział Starych Druków.

Z KOLEKCJI HENRYKA LUBOMIRSKIEGO

Wagner Hans, *Kurtze doch gegründte beschreibung des Durchleuchtigen Hochgebornnen Fürsten vnnnd Herren, Herren Wilhalmen, Pfaltzgrauen bey Rhein, Hertzogen inn Obern vnd Nidern Baiern, &c. vnd derselben, geliebsten Gemahel, der Durchleuchtigsten Hochgebornnen Fürstin, Frewelein Renata gebornne Hertzogin zu Lottringen vnd Parr, &c. gehalten Hochzeitlichen Ehren Fests. Auch welcher gestalt die ... Potentaten ... erschienen. Vnd dann was für Herzliche Ritterspil ... mit Thurnieren, Rennen vnd Stechen. Neben andern vilehrlichen kurtzweilen... Triumph vnd kostligkait in der Fürstlichen Hauptstat München gehalten worden sein, den zwenvndzwaintzigsten vnd nachuolgende tag Februarij, Im 1568. Jar. Gedruckt in ... München: bey Adam Berg, [1568]. Sygn. XVI.F.13970*

Prezentowany wolumin to dzieło okolicznościowe związane z uroczystością zaślubin księcia bawarskiego Wilhelma V z Renatą Lotaryńską bogato ilustrowane kolorowanymi sztychami Nicolausa Solisa. Na ilustracjach przedstawiono sceny ślubne w monachijskiej katedrze, ucztę, tańce i zabawy na zamku oraz turnieje rycerskie, które odbywały się na rynku. Publikacja z kolekcji Henryka Lubomirskiego trafiła do ossolińskich zbiorów wraz kolekcją przeworską Lubomirskich przekazaną w 1868 r. przez Jerzego Lubomirskiego, drugiego kuratora literackiego Zakładu.

NOTY RĘKOPIŚMIENNE

WPIS ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO

Modrzewski Andrzej Frycz, *Querela de contemptione legis divinae in homicidas...*

[Kraków]: Apud Matthiam Scharfenberg, 1546., 1546. Sygn. XVI.O.397

Utwór publicystyczny atakujący nierówność kar za zabójstwo przewidywanych przez polskie prawo dla przedstawicieli różnych stanów i faworyzujący szlachtę. Egzemplarz korektorski należący niegdyś do Andrzeja Frycza Modrzewskiego. W tytule po słowach: oratio quarta dopisek Frycza: ad Deu[m]; również wewnątrz druku korekta ręką Frycza. Książka następnie ofiarowana Radzie Miejskiej Krakowa z dedykacją autora: „Viris clarissimis senatoribus urbis Cracoviensis Andreas Fricius donavit”. W XIX wieku własność znanego kolekcjonera Zygmunta Czarneckiego. Po jego śmierci egzemplarz nabyty wraz z całą kolekcją poloników przez Bibliotekę Baworowskich we Lwowie w 1914 roku.

Z KSIĘGOZBIORU PIOTRA SKARGI

Cumirano Serafino, *Conciliatio locorum communium totius Scripturae Sacrae...*

Antverpia: In aedibus Ioannis Steelsii : (Typis Ioan. Graphei), 1557. Sygn. XVI.O.8658

Komentarz wyjaśniający pozorne sprzeczności w tekście Biblii autorstwa włoskiego franciszkanina Serafina Cumirano. Egzemplarz będący niegdyś w posiadaniu Piotra Skargi, nabyty w okresie, gdy ten był kanonikiem lwowskim (tj. 1564–1568), o czym świadczy wpis na stronie tytułowej ręką Skargi: „Petr[us] Scarga Can. Leop.” Oprawa w stylu grolierowskim z ornamentem plecionki wstęgowej na okładzinie górnej; na okładzinie dolnej superekslibris Piotra Skargi z herbem Prus I, unikatowy w swoim charakterze i niezwykle ważny dla biografii tego najważniejszego przedstawiciela polskiej kontrreformacji. Informuje bowiem, że Skarga, którego szlachectwo bywało kwestionowane (jego ojciec był mieszczaninem), pieczętował się za życia herbem matki Anny z domu Jeżewskiej.

Z księgozbioru Skargi egzemplarz przeszedł do biblioteki kolegium jezuitów w Jarosławiu, który był fundowany w 1573 r. przy wsparciu teologa. Po kasacie zakonu w 1773 r. bibliotekę jarosławską przewieziono do Lwowa, gdzie książki częściowo włączono do zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej, częściowo sprzedano na aukcjach lub spalono. Egzemplarz należący do Piotra Skargi nabył wówczas lwowski kolekcjoner Stanisław Wronowski, radca prawny, który w 1838 r. w testamencie zapisał swój księgozbiór Zakładowi Narodowemu im. Ossolińskich.

Z KSIĘGOZBIORU WOLFGANGA LAZIUSA

Strein von Schwarzenau Richard, *Gentium et familiarum Romanarum stemmata...*

[Genevae]: Excudebat Henricus Stephanus illustris viri Hvldrici Fvggeri typographus, (15 II) 1559., 1559. Sygn. XVI.F.13433

Druk należący niegdyś do księgozbioru austriackiego humanisty, lekarza, kartografa i historyka Wolfganga Laziusa. Jego wpis rękopiśmienny widoczny na karcie tytułowej – Sum Wolfgangi Lazii, tj. Jestem Wolfganga Laziusa – ma typową dla XV–XVI w. formę mającą sprawiać wrażenia, że przemawiającym jest sama książka. Lazius był także bibliotekarzem cesarskim i znanym bibliofilem, który zgromadził cenna bibliotekę włączoną **po jego śmierci** do zbiorów Hofbibliothek w Wiedniu (obecnie Austriacka Biblioteka Narodowa). Lazius został sportretowany z książkami ze swojej kolekcji przez Giuseppe Arcimboldo na obrazie Bibliotekarz. Egzemplarz ossoliński należał niegdyś do rodziny Lubomirskich z Przeworska. Na mocy umowy z Henrykiem Lubomirskim z 1823 r. został przekazany w 1868 r. do Ossolineum.

PROTOEKSLIBRISY

Andrae Ioannes, *Super arboribus consanguinitatis, affinitatis, et cognationis spiritualis*.

Nürnberg: Fridericus Creussner, 1478.

Paulus de Sancta Maria, *Scrutinium scripturarum*.

[Strasburg: Ioannes Mentelin, ca 1474].

Alexander de Nevo, *Consilia contra Iudaeos foenerantes*.

Nürnberg: Fridericus Creussner, 1479. Sygn. XV.458–460

Tzw. klocek intrologatorski zawierający traktaty prawne i teologiczne. Egzemplarz bogato zdobiony, opatrzony ręcznie malowanym protoekslibrisem Mikołaja Sterczy, kanonika legnickiego, z przedstawieniem herbu rodziny Stercza (kruk z rozpostartymi skrzydłami). Artysta nieznanym, Śląsk, około 1479 r. Egzemplarz zakupiony przez Ossolineum w 1971 r., pochodzący z biblioteki kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy.

Missale Cracoviensis dyocesis. (Impressum hoc missale regia i[n] ciuitate Cracouie[n]si: sumpto & impensis ...Johannis Haller, 29 XI 1515)–[I II 1516]. Sygn. XVI.F.4053

Mszał rytu rzymskiego przeznaczony dla diecezji krakowskiej. Kanon wytłoczony na pergaminie, poszczególne karty mszału ozdobione iluminowanymi inicjałami oraz bordiurą z motywami roślinno-architektonicznymi w stylistyce charakterystycznej dla miniaturzystów krakowskich. Na karcie pierwszej z tekstem rozpoczynającym obrzęd Mszy Św. umieszczono protoekslibris byłego właściciela mszały, Jana Szykowskiego, altarzysty katedry krakowskiej i proboszcza w Gnojnie (zm. ok. 1535 r.). Malowany herb Prus I okolony jest renesansowym wieńcem z liści ostrokończystego akantu, który czterokrotnie przewiązано wstęgami. Egzemplarz podarowany Zakładowi Narodowemu im. Ossolińskich w latach 30. XIX w. przez spadkobierców lwowskiego kolekcjonera Józefa Dobka Dzierzkowskiego zgodnie z jego ostatnią wolą.

Przyłuski Jakub, *Leges seu statuta ac privilegia Regni Poloniae omnia...*

(Partim in Szczucin, partim sub Arce Cracouien[s]i: in aedibus mei [i.e. Jakub Przyłuski] ... excussum, 1553). Sygn. XVI.F.4401

Zbiór ustaw, statutów i przywilejów Królestwa Polskiego zebranych przez prawnika i pisarza Jakuba Przyłuskiego, wydanych w jego własnej drukarni w Szczucinie, którą wkrótce przeniósł do Krakowa.

Egzemplarz, opatrzony ręcznie malowanym eklibrisem z herbem Topór i inicjałami „A[ndreas] O[dolikowski]”, został podarowany przez właściciela przyjacielowi Johannowi Zygmunutowi Hornstainerowi, prawnikowi, w styczniu 1580 r. podczas ostatnich dni sejmu warszawskiego.

Druk w trakcie konserwacji, karta z eklibrisem luźna.

Eyb Albrecht von, *Margarita poetica*. Rzym: Ulrich Han, 20 XII 1475. Sygn. XV. 374

Wydany przez niemieckiego humanistę Albrechta von Eyba podręcznik do retoryki złożony z fragmentów prac łacińskich autorów. Egzemplarz ossoliński opatrzony został renesansowym protoekslibrisem z herbem weneckiej rodziny arystokratycznej Dolfin i inicjałami jednego z jej członków „I. D.”

SUPEREKSLIBRISY

SUPEREKSLIBRIS KRAKOWSKIEGO DRUKARZA MIKOŁAJA SZARFENBERGERA

Jaskier Mikołaj, *Speculum Saxonum ; Iuris municipalis liber Weichbild nuncupatus ; Propmtuarium iuris provincialis Saxonici et municipalis Magdeburgensis*.

Kraków: Hieronim Wietor, 1535. Sygn. XVI.F.4272-4274

Trzy dzieła na temat prawa miejskiego autorstwa krakowskiego prawnika Mikołaja Jaskiera (1504–1560). Oprawę, wykonaną w r w 1557 roku, opatrzono superekslibrisem Mikołaja Szarfenbergera, krakowskiego drukarza. Na ten tłoczony na okładzinie dolnej znak własnościowy składają się inicjały „N[icolaus] S[zarfenberger]” i plakieta z sygnetem drukarskim oficyny Szarfenbergerów. Bracia Szarfenbergerowie, po nadaniu im szlachectwa w 1554 r. przez Ferdynanda I, zaczęli stosować herbowy sygnety drukarski z półkozłem z trzema gwiazdami. Unikatowy w swym charakterze znak własnościowy krakowskiego drukarza, jest jedynym znanym przykładem superekslibrisu wzorowanego na sygnecie drukarskim.

SUPEREKSLIBRIS KRÓLA ZYGMUNTA II AUGUSTA

Koran (łac.), *Machvmetis Saracenorum Principis, Eivs'Qve Successorum Vitae Ac Doctriba, Ipse/Qve Alcoran, quo uelut authentico legume diuinarum codice Agareni & Turca, alijq[ue] Christo aduersantes populi regu[n]tur...* [Basileae: Nicolaus Brylinger & Johann Oporinus, post 20 I 1543]. Sygn. XVI.F.13963-13964

Pierwszy wydany drukiem łaciński przekład Koranu dokonany przez szwajcarskiego orientalistę i protestanckiego teologa Theodora Bibliandera na podstawie średniowiecznego przekładu Roberta z Ketton. Wolumin pochodzi z kolekcji Zygmunta Augusta o czym świadczą superekslibrisy wyciśnięte na oprawie przez introligatora krakowskiego Mistrza Dawida. Na okładzinie górnej superekslibris z herbami: Orzeł i Pogoń Litewska na tarczach zwieńczone koroną królewską i książęcą mirtą, na dolnej z superekslibrisem napisowym: „SIGISMVNDI AVGVSTI REGIS POLONIAE MONVMENTVM” i datą wykonania oprawy: „1547”. Na przełomie XVIII i XIX w. Mikołaj Wilczopolski na górnej okładzinie woluminu kazał wybić inskrypcję, która miała sugerować, że jeden z jego przodków otrzymał wolumin od Anny Jagiellonki: „Nicolao Prandotae Pszczółka de Wilczopole Vicecap. Terrarum Kijovienium”. W 1862 r. dyrekcja Ossolineum zakupiła tom do zbiorów od lwowskiego księgarza Kajetana Jabłońskiego z funduszu Biblioteki Brodzkich.

SUPEREKSLIBRIS MELCHIORA KRUPKA (OK. 1490-OK. 1582)

Guillaume de Tyr, *Belli Sacri Historia Libris XXIII comprehensa, De Hierosolyma, Ac Terra Promissionis, adeoq[ue] uniuersa pene Syria per Occidentales principes Christianos recuperate...*

[Var. A]. Basileae : (Per Nicolavm Brylingerm Et Ioannem Oporinvm, III 1549). Sygn. XVI.F.13675-13.676

Dzieło kronikarza francuskiego dotyczące wypraw krzyżowych z kolekcji patrycjusza krakowskiego Melchiora Krupka. Krupka (Krupek) zgromadził kolekcję druków o charakterze humanistyczno-reformacyjnym, z licznymi drukami autorów starożytnych. Badacze przypuszczają, że Krupek otrzymał te książki od jednego ze swoich dłużników, przypuszczalnie Andrzeja Trzecieckiego. Dziś dzieła z jego kolekcji przechowywane są w Pradze, Bratysławie i bibliotekach Polsce. Woluminy posiadają charakterystyczne oprawy w brązową skórę z superekslibrisem napisowym „MELCHIORIS CRVPEK MONVMENTVM” oraz datą wykonania oprawy: 1551. Koncepcja ta stanowiła bezpośrednie nawiązanie do superekslibrisu Zygmunta II Augusta. Książki oprawiał dla Krupka w Krakowie jeden z introligatorów działających dla króla: Jerzy Moeller lub Mistrza Dawid.

OPRAWA WACHLARZOWA Z SUPEREKSLIBRISEM JOHANNA THEODORA VON BAYERN (1703-1763)

Zettl Paul, *Sancti Stanislai Kostka S. J. Vita : Iconismis, Symbolis, Doctrinis Moralibus Illustrata Ac ... Secundis Typis Denuo Consecrata...*

Dilingae: Formis Joan. Ferd. Schwertlen, 1727. Sygn. XVIII-951-952

Bogato ilustrowane dzieło dotyczące życia św. Stanisława Kostki z księgozbioru kardynała Johanna Theodora von Bayern (1703-1763), syna elektora bawarskiego Maksymiliana II Emanuela i Teresy Kunegundy Sobieskiej. Oprawa z jego superekslibrisem herbowym stanowi przykład realizacji modnego od początku XVII w. typu oprawy wachlarzowej. Herb księcia Johanna Teodora ujęty został w owalną ramę otoczoną ornamentem roślinnym z ptakami i gwiazdkami. Dolną okładzinę wypełnia zdobienie z motywem wachlarza w centrum i narożach zwierciadła.

SUPEREKSLIBRIS DONACYJNY MARIII KAZIMIERY SOBIESKIEJ

Bassani Antonio, *Viaggio a Roma... della S.R.M. di Maria Casimira, regina di Polonia.*

Roma: Domenico Antonio Ercole, 1700. Sygn. XVII-6043

Dzieło zawierające opis podróży polskiej królowej Marii Kazimiery Sobieskiej do Rzymu autorstwa towarzyszącego jej księdza Antoniego Bassani. Ten szczegółowy zapis ceremonialnej podróży do Wiecznego Miasta, który królowa-wdowa odbyła w ciągu niemal sześciu miesięcy od października 1698 do marca 1699, fetowana po drodze przez miasta i dwory, zawiera m.in. obraz mijanych miejsc, opis ozdoby orszaku – wielbłądów, przedstawienie podarków otrzymywanych przez odwiedzanych oficjeli itp.

Oprawa w typie wachlarzowym, tłoczenia złożone na marokinie. Egzemplarz z superekslibrisem donacyjnym Marii Kazimiery z herbem Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz herbem d'Arquien na tarczy w ornamentalnej ramie.

CYMELIA ZE ZNANYCH KOLEKCJI

1. Z KOLEKCJI PIOTRA WEDELICJUSZA Z OBORNIK

Klocek introligatorski, sygn. XV.155-169

Klocek introligatorski zawierający 15 różnych kazań pogrzebowych wydanych w XV-XVI wieku. Niegdyś własność Piotra Wedelicjusza, lekarza-humanisty pochodzącego z Obornik koło Poznania, rektora Akademii Krakowskiej i lekarza króla Zygmunta Starego. Poszczególne druki Wedelicjusz nabył m.in. podczas swoich studiów we Włoszech w latach 1513-1517. Oprawione w jeden wolumin, są one opatrzone licznymi wpisami własnościowymi bibliofila, np. „Liber Petri Vitibertini Obornicensis”, „Petri Jo. De Oborniki & amicorum”, „Petrus Vedelicus Obornicensis Artium et Medicinae Doctor Ferrariae emit”. Wedelicjusz sporządził również rękopiśmienny spis zawartości klocka umieszczony na początku woluminu, a na ostatniej karcie klocka wpisał wiersz na królową Bonę.

Klocek z kolekcji karmelitów trzewickich we Lwowie, przeszedł na własność Zakładu im. Narodowego Ossolińskich około 1917 r. drogą wymiany.

Missale secundum ritum insignis Ecclesie Cathedralis Cracoviensis...

Venetijs: impressum per Petru[m] Lichtenstein, impensis ... Michaelis Uechter a Rimanow, VIII 1532. Sygn. XVI.F.4100 [druk]. I. eks. 22401 [ekslibris, Muzeum Książąt Lubomirskich w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich]

Mszał krakowski z ekslibrisem Piotra Wedelicjusza. Jeden z najstarszych polskich ekslibrisów wykonany przez drzeworytnika z kręgu mistrzów szkoły podürerowskiej. Na renesansowej tarczy herb Wedel, w osi postać kobieca, w obu narożach i u dołu inicjały: „P.[etrus] V.[edelicus] O[bornicensis]”. Tarcza okolona labrami, w klejnocie półpostać w kapeluszu kardynalskim, rozdzielająca dewizę złożoną antyką typu jensonowskiego: „SVDORE VIRTVS. VIRTUTE HONOS”.

Egzemplarz mszału kupił od Wedelicjusza doktor medycyny Mikołaj z Wieliczki, który zapisał go w testamencie Piotrowi Myszkowskiemu, późniejszemu biskupowi krakowskiemu. Mszał z kolekcji założycielskiej Józefa Maksymiliana Ossolińskiego.

Schenck von Tautenburg Friedrich, *Progymnasmata fori...*

Halæ Sueuorum: ex officina Petri Brubachij, VIII 1537. Sygn. XVI.F.14010

Dzieło prawnicze opatrzone superekslibrisem Piotra Wedelicjusza powstałym przed 1541 r. Umieszczony na okładzinie dolnej znak własnościowy złożony jest z herbu Wedel i napisu „D. Peti [!] Vedelicii De Obornyky”. Herb okolono ornamentem floralnym o cechach wieńca laurowego i ornamentu kandelabrowego. Przykład klasycznego renesansowego superekslibrisu.

2. Z KOLEKCJI BRACI ZAŁUSKICH

Synodus Dioecisana Caesenatensis...

Caesenæ: Apud Petrum Paulum Receptum, 1695. Sygn. XVII-6634

Wolumin z kolekcji braci Andrzeja Stanisława i Józefa Andrzeja Załuskich, założycieli Biblioteki Załuskich, pierwszej polskiej biblioteki narodowej. Na stronie tytułowej widoczna bardzo rzadka pieczęć herbowa Andrzeja Stanisława Załuskiego z okresu, gdy był jeszcze biskupem plockim (1723–1736) oraz wpis rękopiśmienny Józefa Andrzeja Załuskiego. Andrzej Stanisław przed śmiercią w 1758 r. połączył swój prywatny księgozbiór z księgozbiorem brata otwartym od 1746 r. do użytku publicznego. Po śmierci Józefa Andrzeja w 1774 r. biblioteka przeszła na własność i pod zarząd Rzeczypospolitej.

3. Z KOLEKCJI LEONA PINIŃSKIEGO

Horae diurnae ex decreto sacrosanti Concilii Basilii restituti. Anno MCCCLXXII

(1372). Sygn. 11547/I

Rękopis pergaminowy z drugiej poł. XV w. sporządzony w jęz. łacińskim, oprawa współczesna, deski oprawione w czarną skórę, tłoczenia ślepe. Brewiarz zawiera modlitwy chóralskie dzienne ku czci Najświętszej Marii Panny zgodne z zaleceniami Synodu w Bazylei w 1372 roku. Tekst modlitw ozdobiony został inicjałami w kolorze bieli, jasnoniebieskiego i czerwieni, miniatury ze scenami z życia NMP ozdobione kwiatową ornamentyką.

Firdausī Tūsī Šāhnāme. Sygn. 11552/II

Rękopis w jęz. perskim z XVII w., wykonany na papierze prążkowanym białym, pisany w 4 kolumnach, oprawa skórzana w kolorze wiśniowym. Jest to epos epicki Firdausī Tūsiego (zm. 1020) opisujący dzieje Iranu do upadku dynastii Sasanidów. Początek eposu ozdobiony motywem z ornamentem roślinnym, w tekście liczne miniatury z wyobrażeniem scen figuralnych.

4. Z KOLEKCJI BIBLIOTEKI BAWOROWSKICH WE LWOWIE

Biblia latina. Additiones Menardi monachi.

Norymberga: Johannes Sensenschmidt, Andreas Frisner, 1476.

Biblia latina. Additiones Menardi monachi.

Norymberga: Anton Koberger, 14 IV 1480. Sygn. XV.531-532

Wolumin zawierający dwa wydania Biblii drukowane w Norymberdze razem oprawne: fragment z 1476 roku oraz całość z 1480 roku. Edycję z 1480 r. tłoczył znany norymberski drukarz Anton Koberger, który posiadał przy oficynie także introligatorkę, młyny papiernicze i pracownię malarską. Dekorację prezentowanego inkunabułu wykonał anonimowy miniaturzysta z warsztatu Kobergera, działający tam w latach 1473–1500. Na prezentowanej pierwszej karcie Biblii widoczny jest inicjał z wizerunkiem św. Hieronima przy tekście jego Listu 53 do św. Paulina, którym zwyczajowo od IX w. n.e. rozpoczynało się większość Biblii w języku łacińskim.

Egzemplarz ossoliński pochodzi ze zbiorów znanego XIX-wiecznego bibliofila Zygmunta Czarneckiego, którego część kolekcji zakupiła w 1914 r. Biblioteka Baworowskich we Lwowie.

NOTY PRZYGOTOWAŁY:

Agnieszka Franczyk-Cegła, Dział Starych Druków,
Zakład Narodowy im. Ossolińskich

Agnieszka Knychalska-Jaskulska, Dział Rękopisów,
Zakład Narodowy im. Ossolińskich

Dorota Sidorowicz-Mulak, Dział Starych Druków,
Zakład Narodowy im. Ossolińskich
